

การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2

Education Recovery After COVID-19 Pandemic in Schools under Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2

ภูวดล แวงดีสอน¹ และสุมาลี ศรีพุทธรินทร์^{2*}

Puwadol Wangdeesorn¹ and Sumalee Sripottarin^{2*}

นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม¹, Graduated Student in Department of Education in Educational Administration and Development Nakhon Phanom University¹

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครพนม², Lecturer in Educational Administration and Development Program, Faculty of Education, Nakhon Phanom University²

*Corresponding author. Email address: sumaleesripot@hotmail.com.

Received: April 8, 2025 Revised: July 11, 2025 Accepted: August 31, 2025

บทคัดย่อ

การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เป็นภารกิจหลักของโรงเรียนทุกแห่ง การศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียน (2) ประเมินความต้องการจำเป็น ของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 232 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 2 ฉบับ สถิติที่ใช้ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และดัชนีการจัดลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified})

ผลการศึกษาพบว่า (1) สภาพปัจจุบันการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก สภาพที่พึงประสงค์การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ผลการ ประเมินความต้องการจำเป็นการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 เรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการเพิ่ม ประสิทธิภาพการเรียนรู้ ด้านการสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน ด้านการประเมินการเรียนรู้ ด้านการเข้าถึงเด็ก และด้านสุขภาวะทาง จิต ตามลำดับ

คำสำคัญ: การฟื้นฟูการศึกษา สถานการณ์โควิด-19 ความต้องการจำเป็น

ABSTRACT

Education recovery following the COVID-19 pandemic is a core mission for all schools operating under the oversight of the Nakhon Phanom Primary Educational Service Area Office 2. This study aimed to (1) study the current and desired situations of education recovery after coronavirus 2019 pandemic in schools, (2) assess the needs and priorities of education recovery after coronavirus 2019 pandemic in schools. The sample consisted of 232 school administrators and teachers. The sample size was determined using percentage criteria, and they were selected by stratified rand sampling. The instrument used in the study were two five-rating scale questionnaires. The statistics employed were percentage, mean, standard deviation and the modified priority needs index (PNI_{Modified}).

The results found that (1) the current and desired situations in the development of education recovery after coronavirus 2019 pandemic in overall were at the high and highest level, respectively.

(2) The results of need assessment for education recovery after coronavirus 2019 pandemic in schools, ranked from the highest to the lowest values, were as follows: Enhancing Learning Effectiveness, Foundational Knowledge Building, Learning Assessment, Child Access and Psychological Well-being.

Keywords: Education Recovery, Coronavirus 2019 Pandemic, Needs

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโลกจะนำมาซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย แต่ในอีกมิติหนึ่งยังทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนและสภาพแวดล้อมในทิศทางที่อ่อนแอลง ทั้งนี้เนื่องมาจากการเพิ่มขึ้นและขยายตัวของจำนวนประชากรบนโลก การรบกวนระบบนิเวศตามธรรมชาติทั้งทางตรงและทางอ้อมของมนุษย์ จึงเกิดปรากฏการณ์ภัยพิบัติธรรมชาติ รวมถึงปัญหาการเกิดโรคติดต่ออุบัติใหม่และโรคติดต่ออุบัติซ้ำ สอดคล้องกับ (วิรงรอง แก้วสมบูรณ์ และคณะ, 2561) พบว่าการเกิดโรคติดต่ออุบัติใหม่เป็นผลมาจากปัจจัยหลายประการ เช่น การเพิ่มขึ้นของประชากร การเปลี่ยนแปลงของเชื้อโรค การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและพฤติกรรมของมนุษย์

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019: COVID-19) องค์การอนามัยโลกได้ประกาศเป็นภาวะฉุกเฉินทั่วโลก และรวมถึงประเทศไทยซึ่งรัฐบาลได้ประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินเมื่อวันที่ 25 มีนาคม 2563 เพื่อเป็นการป้องกันและควบคุมการระบาดของโรคโควิด-19 โดยกำหนดแนวทางการป้องกันโรคด้วยการงดการเดินทางไปที่ชุมชน การเว้นระยะห่างทางสังคม (Social Distancing) (กรมควบคุมโรค, 2563) ซึ่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ได้สร้างผลกระทบต่อการจัดการศึกษาไปทั่วโลก โดยส่งผลกระทบต่อภาพรวมของระบบการศึกษาในมิติต่าง ๆ อย่างมาก (OECD, 2020) โดยเฉพาะการออกคำสั่งให้หยุดเรียน ปิดสถานศึกษา และจัดให้มีการเรียนการสอนออนไลน์

ซึ่งผลการศึกษาในต่างประเทศพบว่าการเรียนการสอนออนไลน์ในช่วงการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 สร้างความเครียดและความกังวลให้กับนักเรียน จนทำให้นักเรียนมีความเสี่ยงที่จะเกิดภาวะซึมเศร้า (Hou et al., 2020) อีกทั้งยังสร้างความรู้สึกโดดเดี่ยวแก่นักเรียน นักเรียนจะเกิดความเบื่อหน่าย (Pereda & Díaz-Faes, 2020) ทำให้เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ สะท้อนถึงการเสื่อมถอยความรู้ของผู้เรียนที่ถูกสืมเมื่อเวลาผ่านไป หรือภาวะที่ผู้เรียนสูญเสียโอกาสทางการเรียนรู้ที่ควรจะได้รับในช่วงเวลาปกติของปีการศึกษา (Coe et al., 2020 cited in Noam et al., 2021)

สำหรับการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาของไทยก็ได้ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลัน ส่งผลให้ผู้เรียน มีผลภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ (Learning Loss) หรือสูญเสียการเรียนรู้ ซึ่งภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างกัน (ทรงยศ รังสรรค์มณีนิล และพร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2566) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19” พบว่าภาวะถดถอยทางการเรียนของนักเรียนไทยเกิดขึ้นในหลายมิติ และในหลายช่วงวัยโดยเริ่มจากเด็กนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาที่พบว่า ในมิติของความรู้เด็กนักเรียนเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ด้านทักษะการอ่าน และคณิตศาสตร์ คุณลักษณะของผู้เรียนที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น ไม่กล้าตอบคำถาม การขาดการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ ขาดทักษะชีวิต และขาดการทำงานร่วมกับผู้อื่นลดลง

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยศึกษารอบแนวคิดของ UNICEF มีอยู่ 5 ประการ (RAPID) ได้แก่ 1) ด้านการเข้าถึงเด็ก (Child Access) 2) ด้านการประเมินการเรียนรู้ (Learning Assessment) 3) ด้านการสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน (Foundational Knowledge Building) 4) ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ (Enhancing Learning Effectiveness) 5) ด้านสุขภาวะทางจิต (Psychological well-being) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2565) ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในการฟื้นฟูการศึกษา

ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 อันส่งผลต่อการจัดการศึกษาอย่างเหมาะสม และได้สารสนเทศที่จะเป็นแนวทางให้สถานศึกษา หรือผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2
2. เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จาก 181 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 2,313 คน แบ่งเป็น ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 181 คน ครู 2,132 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2567 ซึ่งกำหนดขนาดโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) จากกลุ่มตัวอย่างได้มาจากสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 70 คน และครู จำนวน 162 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 232 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 แบบมาตราส่วนประมาณค่าซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ฉบับ คือ 1) แบบสอบถามสภาพปัจจุบันการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .54-.86 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 2) แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง .80-1.00 มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง .64-.91 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ สถานภาพและขนาดสถานศึกษา เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ ประยุกต์ใช้ตามแบบ Likert คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าคะแนน 5 คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าคะแนน 4 คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก

ค่าคะแนน 3 คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนน 2 คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อย

ค่าคะแนน 1 คะแนน หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นนำผลการประเมินไปหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานโดยการแปลงค่าคะแนนและเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 4.51 – 5.00 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ฯ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.51 – 4.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ฯ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 2.51 – 3.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ฯ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.51 – 2.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ฯ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 1.00 – 1.50 หมายถึง สภาพปัจจุบัน/สภาพที่พึงประสงค์ฯ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและส่งในรูปแบบออนไลน์ (Google Forms) จากสถานศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 232 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) นำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยายความเรียง

ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์หาค่าทางสถิติ และนำเสนอข้อมูลโดยการแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำเสนอผลการวิเคราะห์ ในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยายความเรียงและใช้เกณฑ์การแปลความหมายหาค่าเฉลี่ย 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (Need Assessment) โดยนำข้อมูลผลการศึกษา สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ มาหาคัดชั้นความต้องการจำเป็นโดยใช้สูตร (Modified Priority Needs Index: PNI Modified) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

กรอบแนวคิดของการศึกษา

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาเรื่อง การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 โดยผู้ศึกษาได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดของ UNICEF สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) มีแนวทางฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด -19 อยู่ 5 ประการ (RAPID) ดังนี้

1. ด้านการเข้าถึงเด็ก (Child Access)
2. ด้านการประเมินการเรียนรู้ (Learning Assessment)
3. ด้านการสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน (Foundational Knowledge Building)
4. ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ (Enhancing Learning Effectiveness)
5. ด้านสุขภาวะทางจิต (Psychological well-being)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 เสนอข้อมูลโดยแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการแปลผลความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การฟื้นฟูการศึกษา ภายหลังสถานการณ์โควิด-19	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การเข้าถึงเด็ก	4.20	.40	มาก	4.92	.24	มากที่สุด
2. การประเมินการเรียนรู้	4.10	.38	มาก	4.93	.24	มากที่สุด
3. การสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน	4.06	.43	มาก	4.92	.25	มากที่สุด
4. การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้	4.06	.44	มาก	4.93	.25	มากที่สุด
5. สุขภาวะทางจิต	4.24	.43	มาก	4.92	.29	มากที่สุด
รวม	4.12	.36	มาก	4.93	.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.12) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ($\bar{X}$ = 4.06-4.24) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 5 สุขภาวะทางจิต ($\bar{X}$ = 4.24) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 3 การสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน ($\bar{X}$ = 4.06) และ ด้านที่ 4 การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.06) เท่ากัน

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่พึงประสงค์การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ($\bar{X}$ = 4.92-4.93) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านที่ 2 การประเมินการเรียนรู้ และด้านที่ 4 การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.93) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านที่ 1 การเข้าถึงเด็ก ด้านที่ 3 การสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน และด้านที่ 5 สุขภาวะทางจิต ($\bar{X}$ = 4.92)

2. การประเมินความต้องการจำเป็นของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 คำนวณหาค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุงโดยใช้สูตร (Modified Priority Needs Index: PNI Modified) เพื่อจัดลำดับความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง ($PNI_{Modified}$) และลำดับความต้องการจำเป็นของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 โดยรวมและจำแนกเป็นรายด้าน

การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19	D	I	$PNI_{Modified}$	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
1. การเข้าถึงเด็ก	4.20	4.92	.172	4
2. การประเมินการเรียนรู้	4.10	4.93	.202	3
3. การสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน	4.06	4.92	.211	2
4. การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้	4.06	4.93	.214	1
5. สุขภาวะทางจิต	4.24	4.92	.160	5
รวม	4.132	4.924	.191	-

จากตารางที่ 2 พบว่า การฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 มีค่าดัชนีการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยรวมมีค่าเท่ากับ 0.191 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สามารถเรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากค่าสูงสุดไปค่าต่ำสุด ดังนี้ ด้านที่ 4 การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = .214$) ด้านที่ 3 การสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน ($PNI_{Modified} = .211$) ด้านที่ 2 การประเมินการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = .202$) ด้านที่ 1 การเข้าถึงเด็ก ($PNI_{Modified} = .171$) และด้านที่ 5 สุขภาวะทางจิต ($PNI_{Modified} = .160$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนที่เกิดขึ้น จากการหยุดชะงักการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนออนไลน์ การทำใบงานที่บ้าน ซึ่งการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เป็นปัญหาสำคัญที่ทุกภาคส่วนจะต้องให้ความร่วมมือในการส่งเสริม สนับสนุน แก้ไขปัญหา และฟื้นฟูร่วมกันโดยเฉพาะภาครัฐ และหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่โดยตรงในการบริหารงาน รวมถึงมอบนโยบายต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการดำเนินงานของสถานศึกษาให้สามารถบริหารงานในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Garcia et al. (2021) ได้เสนอแนวทางการฟื้นฟูการเรียนรู้หลังโควิด-19 ในยุโรปและเอเชียกลาง ไว้ว่าการเผชิญกับปัญหา (ขณะที่โรงเรียนมีการปิดการศึกษา) คือ สถานศึกษาควรทบทวนนโยบาย แผนงาน และโครงสร้างพื้นฐานในการจัดการศึกษา เปลี่ยนแปลงวิกฤตโควิด-19 เป็นโอกาสที่จะทำให้เกิดการปฏิรูปการศึกษา สอดคล้องกับรายงานวิชาการของ OECD (2021) องค์กรเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ (OECD) ร่วมกับสำนักงานเลขาธิการการศึกษาสากล (Education International: EL) ที่สรุปไว้ว่า ความเป็นองค์กรวิชาการมืออาชีพ การใช้ทรัพยากร และการทำงานร่วมกันของภาครัฐและภาคเอกชนในการร่วมกันแก้ไขปัญหาจะเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญในการแก้ปัญหาการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างยั่งยืน

2. ผลการศึกษาสภาพที่พึงประสงค์ของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ และการประเมินความรู้ อาจเนื่องมาจากจากภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น ส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนต่อผู้เรียนโดยตรงการวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นอีกหนึ่งประเด็นที่ได้รับผลกระทบอย่างมาก เนื่องจากครูผู้สอนไม่สามารถวิเคราะห์ และคัดกรองความรู้ของผู้เรียนได้อย่างชัดเจนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนตามลักษณะดั้งเดิมได้ หรือในบางกรณีรุนแรงพบว่าผู้เรียนมีความรู้ทักษะต่าง ๆ ที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน ไม่สามารถวัดประเมินผลผู้เรียนได้ตามมาตรฐานตัวชี้วัดที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ครูผู้สอนจึงจำเป็นต้องปรับรูปแบบการวัดและประเมินผลให้ยืดหยุ่นสอดคล้องกับลักษณะของผู้เรียน สอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่สรุปไว้ว่า ด้านการวัดและประเมินผลผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มีข้อจำกัดในการวัดและประเมินผลตามเกณฑ์ ที่หลักสูตรกำหนด สถานศึกษาจึงจำเป็นต้องใช้รูปแบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลายมาใช้ เช่น การวัดผลเชิงประจักษ์ การประเมินตามสภาพจริง นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อ การวัดและประเมินผลระดับชาติที่ไม่สอดคล้องกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สอดคล้องกับ นธรรพร จันทรเฉลี่ย เสริบุตร (2565) ผู้บริหารของโรงเรียนบ้านปลาตาว และผู้บริหารขององค์กร Starfish Education ได้เสนอมาตรการฟื้นฟูความรู้ถดถอยในเด็ก (Learning Loss) ไว้ว่าแนวทางในการแก้ปัญหาภาวะความรู้ถดถอยอย่างเร่งด่วนใน 3 มิติ ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านพัฒนาการ ด้านอารมณ์และสังคม สอดคล้องกับภูมิพัฒน์ ศรีวรพัฒน์ (2565) ได้จัดทำข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียน การสอนเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้เอาไว้ใน 4 มิติ 1) การให้ความสำคัญกับกระบวนการหล่อหลอมทางสังคมในครอบครัว 2) การสร้างการเรียนรู้

กระตือรือร้น 3) การสร้างความเป็นพลเมืองที่ตื่นรู้ของนักเรียนและผู้ปกครอง 4) การร่วมกันสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการสอนและการเรียนรู้

3. ผลการประเมินความต้องการจำเป็นของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ด้านที่มีค่าสูงสุด คือ ด้านการเพื่อประสิทธิผลการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่ถูกปรับเปลี่ยนอย่างฉับพลันนั้นส่งผลให้ผู้เรียนมีผลการเรียนรู้ที่ถดถอย (Learning Loss) หรือสูญเสียการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนลดลง มีผู้เรียนที่มีผลการเรียนติด 0 ร. มส. และมผ. มากกว่าเดิม และคะแนนการวัดและประเมินผลระดับชาติต่ำกว่าเกณฑ์ โดยวิชาที่ผู้เรียนรับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอย่างชัดเจนได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาไทย และวิชาภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับรายงานวิชาการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2565) ที่สรุปไว้ว่าด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน ภาพรวมของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีการรับรู้ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ในระดับปานกลาง โดยวิชาที่ผู้เรียนรับรู้ภาวะถดถอยเชิงผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการอย่างชัดเจน ได้แก่ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาภาษาต่างประเทศ สอดคล้องกับ Sabates et al. (2021) ได้ทำการศึกษาถึงภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากการปิดของ โรงเรียนในระหว่างการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID- 19) โดยศึกษาในโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นโรงเรียนรัฐบาลของสาธารณรัฐกานาด้วย การศึกษาแบบระยะยาว (Longitudinal study) ในระยะเวลา 3 เดือน ผลการศึกษา พบว่า ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้จากการปิดของโรงเรียนในระหว่างการเกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มีถึงร้อยละ 66 เมื่อเทียบกับการเรียนรู้ที่เคยได้รับในช่วงก่อน การเกิดสถานการณ์ โดยพบถึงสาเหตุของการเกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ว่ามีความเกี่ยวข้องกับ การขาดแคลนทรัพยากรการเรียนรู้จากที่บ้าน เช่น อุปกรณ์สื่อสารต่าง ๆ โทรศัพท์มือถือ โทรทัศน์ วิทยุ สอดคล้องกับ Khan & Ahmed (2021) ได้ทำการศึกษาถึงการศึกษาของเด็กนักเรียนในช่วงสถานการณ์ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยศึกษาในประเด็นของภาวะถดถอย ทาง การเรียนรู้การออกจากโรงเรียนกลางคัน (drop out) และค่าใช้จ่ายทางเศรษฐศาสตร์ที่เป็นค่า เสียโอกาสของรายได้ที่ควรจะได้ในสาธารณรัฐอิสลามปากีสถาน ผลการศึกษา พบว่า สถานการณ์การ แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลให้จำนวนปีของการศึกษาที่ปรับตัว ความรู้ที่ได้จริงจากการเรียน (Learning adjusted years of school) มีการลดลงโดยมีการลดลงใน เด็กผู้หญิงมากกว่าเด็กผู้ชาย อีกทั้งยังพบว่าค่าใช้จ่ายทางเศรษฐศาสตร์ที่เป็นค่าเสียโอกาสของรายได้ ที่ควรจะได้นั้นมีจำนวนสูงถึง 107 พันล้านดอลลาร์เมื่อทำการปรับการใช้ทุนมนุษย์ให้เกิดประโยชน์ สูงสุด นอกจากนั้น จากผลการจำลองข้อมูลยังพบว่า นักเรียนจำนวน 7.2 ล้านคนมีการออกจาก โรงเรียนกลางคัน (Drop out) เนื่องด้วยการลดลงของรายได้ครัวเรือนถึงร้อยละ 50 ซึ่งจากผลของ สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังกล่าวนั้นก่อให้เกิด ภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของเด็กนักเรียนตามมาซึ่งโรงเรียนอาจแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้โดยการจัด การศึกษาทางไกลอย่างมีประสิทธิภาพในช่วงที่มีการปิดของโรงเรียนจากสถานการณ์การแพร่ระบาด ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) สอดคล้องกับ วิจิตา พรหมวงศ์,ทัศนาศรี,สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ (2564) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหามาตรการการเรียนรู้ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 พบว่าโรงเรียนต้องมีการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้ดีกว่าเดิม ดังนั้นมาตรการการเรียนรู้ของโรงเรียนจึงไม่ควรปรับแค่กระบวนการเรียนรู้ในห้องเรียน แต่ต้องปรับใหญ่ทั้งระบบการเรียนรู้ที่ต้องสอดคล้องกันและเชื่อมโยงกับการเรียนรู้ของเด็ก โดยควรดำเนินการดังนี้ เพิ่มความยืดหยุ่นของโครงสร้างเวลาเรียนและความหลากหลายของรูปแบบการเรียนรู้ ออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และสอนอย่างมีแผนที่เหมาะสม ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป ครูจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนการสอนแบบใหม่ วิธีการหนึ่งคือ การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ ซึ่งจะนำไปสู่การจัดการเรียนรู้ฐานสมรรถนะหลังการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด - 19 สิ้นสุดลง

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปศึกษาต่อ

1.1 ผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า สภาพปัจจุบันการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ด้านการสร้างองค์ความรู้พื้นฐาน และการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ อยู่ในระดับต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องการปรับหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ให้มีความสำคัญกับทักษะการคำนวณ การอ่าน การเขียน และจิตสังคม มีแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง มีการสอนซ่อม-เสริม ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้กับความต้องการของแต่ละบุคคล รวมถึงส่งเสริมทักษะดิจิทัล ขยายเวลาการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

1.2 สภาพที่พึงประสงค์ของการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 พบว่า ด้านสุขภาวะจิต อยู่ในระดับสูงสุด ดังนั้นการพัฒนาศักยภาพครูต้องสร้างเสริมความเป็นอยู่ที่ดี คัดกรองนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ลงทุนเพื่อความปลอดภัยของนักเรียน โภชนาการน้ำดื่ม และสุขอนามัย มีนโยบายแนวปฏิบัติในการจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 มีการสื่อสารประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ความรู้อยู่เสมอ กำกับ ติดตาม ตรวจสอบ รวมถึงผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำที่เข้มแข็งสามารถขจัดความหวาดวิตกกังวล สร้างความเข้าใจให้ครูและบุคลากรปฏิบัติตามมาตรการป้องกันการแพร่ระบาดไวรัสโควิด-19

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เป็นรายด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่จะนำไปพัฒนาและส่งเสริมการศึกษา รวมถึงสถานศึกษามีวิธีป้องกันและฟื้นตัวของนักเรียนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาปัญหาและอุปสรรค และติดตามผลการนำความต้องการจำเป็นการฟื้นฟูการศึกษาภายหลังสถานการณ์โควิด-19 ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 ไปใช้อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

กรมควบคุมโรค. (2563). โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19). กรมควบคุมโรค.

<https://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>

ทรงยศ รังสรรค์มณีนิล และพร้อมพิไล บัวสุวรรณ. “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษา” *วารสารรัชต์ภาคย์ (วารสารออนไลน์)*. 17(53), 120-138

นรรธพร จันทร์เฉลี่ย เสรีบุตร. (2566). มาตรการฟื้นฟูความรู้ถดถอยในเด็ก (Learning Loss). Starfish Education.

<https://www.starfishlabz.com/blog/579-มาตรการฟื้นฟูความรู้ถดถอยในเด็ก-learning-loss-โดย-starfish-education>

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ภูมิพัฒน์ ศรีวรชิตพัฒน์. (2022). กลยุทธ์เพื่อลดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของนักเรียนไทยจากการเรียนการสอนออนไลน์ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ มหาวิทยาลัยมหิดล*, 9(1), 71-86.

วิธิตา พรหมวงศ์, ทศนา ประสานตรี, สุมลิต ศรีพุทธรินทร์. (2564). สภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการจัดการเรียนรู้ในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 15(40), 200-213.

สุวิมล ว่องวานิช. (2558). *การศึกษาประเมินความต้องการจำเป็น Need assessment research*. (พิมพ์ครั้งที่ 3 ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. (2567). ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนสังกัด สพป.นครพนม เขต 2. นครพนม:กลุ่มสารสนเทศสำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2565). การศึกษาภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 : สภาพการณ์ บทเรียน และแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2565ข). มาตรการฟื้นฟูภาวะถดถอยทางการเรียนรู้. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- _____. (2564, กุมภาพันธ์ 14). รายงานผลการศึกษภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ของผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในสถานการณ์โควิด-19 : สภาพการณ์บทเรียนและแนวทางการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. <https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1932-file.pdf>
- Cao, W., Fang, Z., Hou, G., Han, M., Xu, X., Dong, J., & Zheng, J. (2020). The psychological impact of the COVID-19 epidemics on college students in China. *Psychiatry Research*, 287, 112934. <https://doi.org/10.1016/j.psychres.2020.112934>
- Coe, A. B., Elliott, M. H., Gatewood, S. B., Goode, J. V. R., & Moczygemba, L. R. (2022). Perceptions and predictors of intention to receive the COVID-19 vaccine. *Research in Social and Administrative Pharmacy*, 18(4), 2593-2599. doi: 10.1016/j.sapharm.2021.04.023
- García-Peñalvo, F. J. (2021). Digital transformation in the universities: implications of the COVID-19 pandemic. *Education in the knowledge society (EKS)*, (22), 1. <http://orcid.org/0000-0001-9987-5584>
- Khan, J, M., & Ahmed, J. (2021). Child education in the time of pandemic: Learning loss and dropout, *Children and Youth Services Review*, 127, 106065. DOI:10.1016/j.childyouth.2021.106065
- Pereda, N., & Diaz-Faes, D. A. (2020). Family violence against children in the wake of COVID-19 pandemic: a review of current perspectives and risk factors. *Child and adolescent psychiatry and mental health*, 14(1), 40. DOI: 10.1186/s13034-020-00347-1
- Sabates, R., Carter, E., & Stern, J. (2021). Using educational transitions to estimate learning loss due to COVID-19 school closures: The case of complementary basic education in Ghana. *International Journal of Educational Development*, 82,102377. DOI: 10.5281/zenodo.3888219.
- Schleicher, A. (2020). *The Impact of COVID-19 on Education: Insights from" Education at a Glance 2020"*. OECD Publishing.